

A Fővárosi Közgyűlés Kulturális Bizottsága zenei alapjának döntései a fővárosi egyházzenei élet támogatásáról – 1996.

A Fővárosi Közgyűlés Kulturális Bizottságának zenei alapja ez évben negyedszer hirdetett pályázatot a budapesti egyházzenei élet támogatására. A felhívásra egyházközségek, egyházzenei szervezetek és különböző együttesek 64 kérelmet nyújtottak be.

A Kulturális Bizottság az egyházzenei alkutatórium – római katolikus, református, evangélikus, baptista és zsidó tagjainak – javaslatára az alábbi 46 pályázó között osztotta szét a rendelkezésre álló 2 820 000 Ft-ot:

Római katolikus egyház

Alsókrisztinavárosi plébániatemplom (szkólák)	60 000
Batthyány téri Szent Anna-templom zenei együttese	15 000
Budafokegyházi Szent Lipót-plébániatemplom (Liszt Ferenc kórus)	100 000
Budafokegyházi Szent Lipót-plébániatemplom (szkóla)	20 000
Budai ciszterci Szent Imre-templom (Szent Alberik kórus)	30 000
Budai ciszterci Szent Imre-templom (kórus)	20 000
Budai ferences templom (Kapisztrán kórus)	20 000
Budapesti egyetemi lelkészség (szkóla)	20 000
Csepeli Jézus Szíve-templom (kórus)	20 000
Csillaghegyi Jézus Szíve-egyházközség (szkóla)	20 000
Don Bosco ifjúsági ének- és zenekar (Egyetemi templom)	30 000
KÉSZ – Szent Ágoston liturgikus megújulási mozgalom	160 000
Kövi Szűz Mária-plébánia (kórus)	10 000
Kőbányai Szent László-templom (kórus)	30 000
Középférfi-egyházi (Haller téri) plébánia énekkara	20 000
Lehel téri Árpádházi Szent Margit-templom Szent József Énekkara	20 000
Pestszentlőrinci r.k. plébánia (kórusok)	30 000
Rómaifürdői lelkészség, Szent Cecilia Kórus	20 000
Rózsafüzér Királynéja plébánia „Polifon” énekkara	20 000
Szent István-bazilika	100 000
Viadana Kórus és Zenekari Egyesület (óbudai Szentháromság-templom)	40 000
Zugligeti Szent Család-plébánia (szkólák és énekkar)	45 000
Zuglói Páduai Szent Antal-plébánia	35 000
Összesen	925 000

Ökumenikus szervezetek

Fővárosi Kántorátus	500 000
Magyar Egyházzenei Társaság	220 000
Összesen	720 000

Református egyház

Budahegyvidéki református templom (kórus)	25 000
Budapest-Kálvin téri református egyházközség	20 000
Budapesti Baár-Madas református gimnázium (énekkar)	20 000
Károli Gáspár Református Egyetem (Ráday kórus)	40 000
Kispest-Rózsa téri református egyházközség	10 000
Lónyay utcai Református Gimnázium énekkara	30 000
Református Egyházzenei Munkaközössége (ReZeM)	220 000
Összesen	365 000

Evangelikus egyház

Bécsi kapu téri evangélikus gyülekezet	100 000
Budapest-cinkotai evangélikus egyházközség	20 000
Budapest-kelenföldi evangélikus egyházközség	50 000
Kispesti evangélikus egyház	20 000
Pesti evangélikus egyház, Deák téri gyülekezet (Lutheránia Énekkar)	120 000
Összesen	310 000

Baptista egyház

Magyarországi Baptista Egyház Zeneügyi Bizottsága	170 000
Rákosszentmihályi baptista gyülekezet	20 000
Összesen	190 000

Izraelita felekezet

Budapesti Zsidó Hitközség, Dohány utcai zsinagóga	20 000
Országos Rabbiképző Intézet (Goldmark Kórus)	80 000
Összesen	100 000

H. N. Adventista Egyház

Központi Advent Kórus	40 000
-----------------------	--------

Egyéb

Ars Nova Secunda Kamarakórus	50 000
Budapesti Énekes Iskola	40 000
Erdődy Kamarazenekar	50 000
Praetorius Kamarakórus	30 000
Összesen	170 000

XVIII. századi magyar egyházzenei művek újra-bemutatója – VI–VII.

Az Erdődy Kamarazenekar (koncertmester: Szeffcsik Zsolt) „A XVIII. század magyarországi egyházi zenéje Pest-Buda barokk templomaiban” című koncertsorozatának 1995/1996-os évada a tavasz folyamán két koncerttel zárult.

A sorozat zenetörténeti fontosságának érzékeltetésére idézünk Farkas Zoltán zenetörténésznek egy közelmúltban tartott rádiós előadásából (melyben Georg Lickl munkásságát mutatta be): „A magyar zenetörténeti kutatások az utóbbi tizenöt esztendőben talán a török hódoltság alól való felszabadulás és az 1848-as forradalom közötti időszak zenéjével kapcsolatban hozták felszínre a legtöbb újdonságot. Ennek köszönhetően e jó másfél évszázadot már nemcsak Esterházy Pál, a kuruc dalok, a verbunkos és a megszülető nemzeti opera korszakaként tarthatjuk számon, hanem zenéi köztudatunk peremén zeneszerzők egész sora bukkant fel, akik főként egyházi komponistaként tevékenykedtek. A korábbi zenetörténeti szemlélet azért hanyagolta el e mesterek értékelését, mert nem sajátosan magyar, hanem internacionális (főként Bécs befolyása alatt álló) zenei stílust műveltek, sőt, nagyobb részük nemzetiségét tekintve nem magyar, sokkal inkább osztrák, cseh vagy német volt, ám kétségtelen, hogy a korszakban ők képviselték a legmagasabb szakmai színvonalat

a zeneszerzés mesterségében. Lassanként a gyakorló muzsikuskok és a zenekedvelő közönség is megismerkedik velük. Legkiválóbbjuk, Istvánffy Benedek neve remélhetőleg máris ismerős e szélesebb körben, s talán Georg Druschetzkynek sem csupán a fúvószenéjéről, Bengráf Józsefnek sem egyedül magyaros zongoradarabjairól, hanem jelentős mennyiségű kamarazenéjéről és egyházi műveiről is tudomást szerez a hazai közvélemény.”

*

A templomi koncertsorozatban 1996. április 8-án a budapest-belvárosi Szent Anna-(szervita) templomban Pest-Buda XVIII. századi egyházzenejéből két alkotás hangzott el. Az állandó résztvevő Erdődy Kamarazenekart és a Kodály Zoltán Magyar Kórusiskola vegyeskarát (karigazgató: ifj. Sapszon Ferenc) Héja Domonkos vezényelte. Szólót énekelt: Bodrogi Éva (szoprán), Gémes Katalin (alt), Mukk József (tenor), Kőszegi József (basszus). A templomot Guzsik Tamás művészettörténész mutatta be a közönségnek.

A továbbiakban a koncert kísérfüzetéből először Sas Ágnesnek, a MTA Zenetudományi Intézete XVIII. századi osztálya vezetőjének írását idézzük.

„Hangversenyünk Pest-Buda 1780–1810 közötti éveinek egyházi zenéjéből ad ízelítőt. Joseph Bengraf a pesti főplebánia-templom karnagya, Georg Druschetzky pedig a közigazgatási, gazdasági és kulturális centrummá emelkedő város zeneéletének vezető személyisége volt. Csaknem teljes ismeretlenségüket és az újra-felfedezés szükségét (a hagyomány folytonosságának hiánya mellett) a korábbi zenetörténeti szemléletnek elsősorban a magyaros művekre irányuló érdeklődése magyarázza.”

A műsorban elsőként *Joseph Bengraf* (1745–1791) – rövid életrajzát ld.: *Magyar Egyházzene* II (1994/1995) 505. – *Te Deum*-a hangzott el. „A pesti templom számára komponált darabok kottája közül ma már csak a hangversenyünkön felcsendülő *Te Deum* van a helyén, melynek kézíratos korabeli másolatát ma is a belvárosi templom kottatára őrzi. A három clarino és a timpani fényes, ünnepi hangzásával ékes, jubiláló főrész bensőséges hangulatú szóló tercettet keretez.”

„*Georg Druschetzky* (1745. április 7., Družek-Jenníky 1819. június 6., Buda) cseh származású zeneszerző, aki negyedszázadig Ausztriában, azután több mint harminc éven át Magyarországon élt. 1760 körül Drezdában a királyi udvar első oboásánál, Antonio Besozzinál (1702–1775) tanult. Katonai szolgálatba lépett (1762 és 1776 között zeneszként, később karmesterként különböző osztrák városokban állomásozott), 1777-től Linzben Felső-Ausztria tartományi dobosává nevezték ki. Egy rövidbe linzi zeneműkiadó-alapítási kísérlet (és talán bécsi álláskereső) után elfogadta Grassalkovich Antal meghívását, és 1786/87-ben a herceg pozsonyi zenekarában játszott. Ezután 1791-től 1799-ig Batthyány József hercegprímás zenésze volt, Pozsonyban és Pesten, az 1790-es évek végétől pedig (1802-től biztosan) két évtizeden keresztül Budán, József nádor fúvósegyüttesének tagjaként és karmestereként működött.

Pozsonyban és Pest-Budán komponált műveinek jelentős hányadát két magyarországi gyűjtemény őrzi: hagyatéka az Országos Széchényi Könyvtárba került (kb. 100 kötet, ebből 80 teljes egészében autográf); 75 kötetnyi hat-szólamú partitájának kézírata a keszthelyi Helikon könyvtárban maradt fenn. E művek kiestek a Druschetzkyvel elsőként foglalkozó osztrák kutatók látóköréből, ezért sokáig »kis-igényű fúvósszerző«-nek tartották. A sokszínű hagyaték ismeretében a meghatározás módosításra szorult: jóllehet pályája elején, katonazenészként, később fúvósegyüttesek tagjaként vagy vezetőjeként természetesen a »Harmoniemusik« műfaját művelte (csaknem háromszáz fúvóspartitát írt), Linzben színpadi műveket,

Pozsonyban versenyműveket, Pesten operákat és versenyműveket, Budán egyházi zenét és sok kamarazenét komponált. Szimfóniákat, vonósnegyesek valamennyi korszakában folyamatosan írt, s talán csak a dal és a billentyűs szolódarabok intímebb műfaja hiányzik palettájáról. 1776 és 1810 között hét misét komponált, melyek közül néhánynak több változata is elkészült.”

A műsorban elhangzott *B-dúr missa solennis* (No. 6) *Farkas Zoltán* ismertette. „Druschetzky utolsó előtti miséje 1810-ben keletkezett, a zeneszerző budai szolgálati éve alatt. Ez a kompozíció a leggazdagabb zenekari kíséretes mise: a partitúra teljes »Harmoniemusik«-apparátust (2–2 oboát, klarinétot, fagottot, kürtöt) foglal magába, s a korban szokatlan módon a fúvóshangszerek között fuvalát, a vonóskarban pedig brácsát is alkalmaz. A hangszerek iránti megkülönböztetett figyelem és a fantáziadús hangszerezés, mely Druschetzky katonazenészi és oboista múltjával magyarázható, talán egyetlen más egyházzenei kompozíciójában sem annyira nyilvánvaló, mint a B-dúr misében. A kórus viszonylag alárendelt szerepet kap a vokális szólisták, de mindenekelőtt a terjedelmes hangszereszőlők mellett. A misetételek zenei súlypontja éppen a hangszereszőlőkre esik. A zeneszerző érezhető tudatossággal arra törekedett, hogy mindegyik hangszercsoport szólószerephez jusson a darab folyamán: a Kyrie-ben a fagottok és a klarinét, a Gloria »Laudamus« és »Quoniam« részében a szólóhegedű, a Sanctusban a cselló, a Benedictusban az obligát orgona játszik virtuóz szakaszokat, a Credo hangszeres kísérete pedig szinte a korabeli szífonia concertante műfaj stílusát idézi a fuvala, oboa, hegedű és fagott szólóinak egymásra felelő, diszkurzív párbeszédeiben. A hangszerelés gazdagsága a miséhez komponált két proprium-tételben, a graduáléban és az ellenpontosan szerkesztett offertóriumban is érvényesül. A különleges zenekari színek iránti vonzalomról tanúskodik, hogy a Gloria »Qui tollis«-ában az énekhangokkal együtt haladó hangszeres le-tétben az oboa angolkürtre, a klarinét pedig basszatkürtre vált. A Credo nagyformáját visszatérő tutti-szakaszok pillérei által építi fel a zeneszerző. Az »Et incarnatus« dallama a kor bécsi miseirodalmában a szóban forgó szövegrészhez kapcsolódó, igen gyakori moll dallam típus családjába tartozik. A mise egyetlen fűgája a teljes művet lekerekítő »Dona nobis pacem«, de a zeneszerző még e tétel végén is hű marad a concertante-mise jelleghez, amikor a befejezés gesztusaként, mintegy búcsúzóul újra szólószerepben vonultatja fel valamennyi hangszercsoportot, amely a misében virtuóz feladatot kapott.”

1996. május 11-én az óbudai Péter-Pál-templomban Pécs XVIII. századi egyházzenejéből két mű hangzott el. Az Erdődy Kamarazenekart (koncertmester: Szefcsik Zsolt), a kórust alkotó *Angelica leánykart* (művészeti vezető: Gráf Zsuzsa) és a Magyar Rádió Énekkarának tagjait *Héja Domonkos* vezényelte. Szólistaként közreműködött: Bodrogi Éva (szoprán), Gémes Katalin (alt), Kéring László (tenor), Jekl László (basszus). A templomot művészettörténeti szempontból Szefcsikné Nikodém Nóra mutatta be a közönségnek.

„Pécs 1686-ban szabadult fel a török uralom alól. A város a hódoltság alatt csaknem elnéptelenedett, az újjáépítés a megfogyatkozott számú (öt-nyolcszáz) túlélőre várt. A város zenei élete viszonylag gyorsan újjászerveződött: a jezsuiták már 1687-től letelepedtek itt; a dóm újjáépítése 1701-ben indult meg és 1711-ben befejeződött. A templomi zenekar működéséről 1707-től maradtak fenn az első adatok. Feltehetően 10–12 muzsikusból állt az együttes, és ez az átlagosnál nagyobb létszám állandósult egészen az 1780-as esztendőig. A zenészek jelentős hányada bevándorló (osztrák, cseh), s repertoárjuk összetételét a legközelebbi zenei központok erős befolyása szabta meg. A fennmaradt kotta-leltárak, kottarendelési jegyzékek alapján megállapítható, hogy mint Közép-Európában általában, elsősorban a bécsi hatás érvényesült. 1742-ben egy komplett »bécsi« együttes szerződött Pécsre. A nyolc új zenészből (és három régi tagból) álló *capella* szervezője és vezetője Anton Paumon, Johann Joseph Fux udvari komponista tanítványa volt, aki a bécsi Stephansdom hegedűs-állását hagyta ott a pécsi regens chori hivataláért. Ettől kezdve a dóm zenész-utánpótlása rendszeresen Bécsből érkezett, így többek között a rövid életű komponista, *Valentin Deppisch* is, aki 1769-ben, 23 éves kora körül érkezett Pécsre, és 1782-ben halt meg. – Rövid életrajzát ld. *Magyar Egyházzene* II (1994/1995) 505. A szerk. – Ugyanebben az évben lépett a székesegyház szolgálatába *Franz Anton Novotni* (1749?–1806), a későbbi bécsi udvari zeneszerző, Leopold Kozeluch tanítványa, aki az 1770-es években valószínűleg ugyancsak Bécsben működött.

Novotni 1782 áprilisában ismert zeneszerzőként jött a városba, hiszen már 1777-ben megszerezték hat miséjét a templom számára. Családjával együtt érkezett, de a következő években feleségét és két gyermekét elvesztette. 1784-ben feleségül vette zeneszerző-elődjé, Deppisch Valentin özvegyét. (Novotni egyébként megbecsülte elődje kompozícióit: néhány darabját címfelirattal vagy új borítóval látta el, másokhoz szólomokat másolt vagy új szólomokat komponált. Kezdetben zenekari tagként alkalmazták, majd 1800 és 1806 között

ő állt a székesegyház zenei együttesének élén. Novotni életrajzának pontosítását s művei azonosítását igen megnehezíti az a tény, hogy a korban számos (cseh származású) muzsikusként viselte ezt a nevet. A kismartoni Esterházyudvarban például Joseph Haydnal egyidőben működött Franz Nicolaus Novotni, akit neve a Haydn-kutatás jövőtől jóval hamarabb ismertté vált, mint a magyarországi Novotnié, ezért valószínű, hogy a kismartoni mesternek tulajdonított számos kompozíció egy részének is a pécsi Novotni a zeneszerzője. Pécsen 23 miséje, mintegy harminc kisebb egyházi műve, valamint két szimfóniája maradt fenn, s ezzel korának egyik legtermékenyebb és sokat játszott magyarországi komponistájának számít. Zeneszerzői rangját mutatja, hogy a magyarországi templomokban Pécsen kívül Veszprémben, Győrött és Kalocsán is játszották műveit, sőt Bécsben sem feledkeztek meg róla: egyes bécsi templomok repertoárján még a XIX. század elején is szerepeltek darabjai. A pécsi káptalan nagyra értékelte Novotni működését: énekesként, hangszerjátékosként és komponistaként egyaránt kiválóan tartották, és itt írt műveire hivatkozva még a bécsi Stephansdom-kamagy Joseph Preindl ajánlkozását is visszautasították.”

Sas Ágnes kortörténeti és életrajzi összefoglalása után *Farkas Zoltán* műismertetéseit idézzük.

A műsorban elhangzott *D-dúr mise* „Novotni egyik legiásztottabb miséje lehetett, hiszen Veszprémben egy 1779-es másolatban a mű *D-dúr* változata, Győrött és két ausztriai forrásban pedig az *E-dúr* változata is fennmaradt. A mise legnagyobb erőnye a kora-klasszika stílusának megfelelő, naív, dalszerű dalamossága, mely a vokális szakaszokat éppúgy átjárja, mint a zenei folyamatban főszerepet játszó két hegedűszólalmotívumait. A zeneszerző gyakran és szívesen él a szó-lóhangok szerepeltetésének lehetőségével: a Gloria és a Credo tételben a központi »Qui tollis« illetve »Et incarnatus« szövegrészekről eltekintve szinte valamennyi belső szakaszt énekszóval hordoz. Ugyancsak a Gloria és a Credo befejezésében Novotni a hagyomány szellemében fugatokat komponál (Cum Sancto Spiritu. Et vitam venturi).”

Az eredetileg szintén előadásra kitűzött *Benedictus* a *C-dúr miséből* elmaradt.

„A pécsi és a győri székesegyház kottatárában egyaránt megtalálható *C-dúr* Missa solemnis Novotni egyik leggazdagabban hangszerelt kompozíciója, amelyben a szokásos Kirchentrióhoz (két hegedű, orgona, violone) két trombita és timpani, valamint szólóhegedű (violino principale) is társul. A kor szokása szerint a legbensőségesebb, gyakran zeneileg legérdekesebb tétel a *Benedictus*, amely a leggyakrabban virtuóz szólóhangokon kel

életre. A magyarországi misetermesben nem egyedülálló, hogy a Benedictusban a szokásos szólókvartett helyett nyolc énekhangot alkalmaznak a zeneszerzők: Georg Druschetzky is ezt az énekes apparátust alkalmazza egy 1804-ben komponált miséjében. Novotni a szóló-oktetten rejlt ellenpontozó lehetőségek kihasználása és a vokális technika megcsillantása mellett még a rendkívül igényes, virtuóz hegedűszóval is kiemeli a tételt."

A koncerten ezután elhangzott *Georg Lickl* F-dúr Missa solemnis (1824). „A templomi zenekar színvonalát és a regens chori tisztjének presztízisét jellemzi, hogy Novotni halála után Bécsből több ajánlat is érkezett: a később nagy bécsi karriert befutó Krommer (Kramár) is pályázott, végül ugyancsak tapasztalt zeneszerző, Georg Lickl töltötte be a megüresedett állást.

Lickl életét és pécsi működését *Szkladányi Péter* kutatásai tárták fel. Ugyancsak ő írta át modern partitúrába a hangversenyünkön elhangzó F-dúr Missa solemnist. Lickl 1769. április 11-én született a Duna-menti, alsó-ausztriai Korneuburgban. Már kilenc esztendőskorára árvaságra jutott, ám szerencsére a helyi Szt Aegidius-templom regens chorija fölfigyelt zenei képességeire, és felvette a templom kórusába énekesfiúnak. Zenei tanulmányainak szép előmeneteléről tanúskodik az a tény, hogy már 13 évesen komponált a templomi kórus számára. 1785 táján Bécsbe került, s tekintélyes pártfogókra talált Joseph Haydn és Georg Albrechtsberger személyében, akik »jó tanácsokkal és tettekkel« segítették. Valószínűleg az ő közbenjárásukra nyerte el a leopoldstadti karmelita templom, majd Szt. Lipót-plébániatemplom orgonista-állását. Nemcsak egyházi zeneszerzőként próbált szerencsét, hanem 1793 és 1802 között sikeres szín-

házi karrierje is kibontakozott Bécsben: Mozart egykori szövegírója és barátja, Emanuel Schikaneder színházában nyolc operáját mutatták be. 1804-ben két misét ajánlott Mária Teréziának, Ferenc császár második feleségének, illetve Esterházy (II.) Miklós hercegnek, aki Haydn hat utolsó miséjének, és Beethoven Kismartoni miséjének is megrendelője volt. Lickl tehát közvetlenül a kor Európájának egyik legvirágzóbb zenei centrumából érkezett Pécsre 1807 márciusában. Működése alatt tovább emelte a székesegyház zenei életének színvonalát: valóságos Mozart-kultuszt honosított meg: odaérkezését követően nem múlt el év Mozart-misék előadása nélkül. Mozart hatása saját kompozícióján is nyomot hagyott, mindenekelőtt természetes dallami invenciója, merész harmóniakezelése és könnyed ellenpontozó technikája viseli magán Mozart szellemének jótékony ihletését. Ugyanakkor a kor legfrissebb egyházzenei termését is szem előtt tartotta: nemcsak Haydn nagymiséit mutatta be, hanem alig négy esztendővel a keletkezése után, 1820-ban beszerezte a pécsi kottatár számára a kor egyik leghíresebb egyházzenei kompozícióját, Cherubini Requiemjét. Az F-dúr Missa solemnis a zeneszerző egyik legnagyobbalkotása, amely a fent említett mozarti erények mellett a kor operájának dallamosságát (Kyrie, Domine Deus, Et incarnatus), pompás hangszerezést és a szabadított opera szellemétől ihletett beethoveni, hősi hangütést (Agnus Dei) is magáénak mondhatja."

„Lickl közel harminc miséje és mintegy száz kisebb egyházi műve közül az F-dúr Missa solemnis és a c-moll Requiem (1830) hallható modern hangfelvételen a Pécsi Szimfonikus Zenekar és a Pécsi Pedagógus Kórus előadásában, Howard Williams vezényletével."

Egyházzenei hallgatók diplomahangversenye

A Liszt Ferenc Zeneművészeti Főiskola egyházzene-tanszakának végzős hallgatói (*Balázs Enikő, Bódis Tamás, Csomó Orsolya, Finta Gergely, Kecskés Mónika, Lobmayer Ilona, Molnár Zsuzsanna, Sirák Péter, Wastl János*) 1996. május 4-én a Deák téri evangélikus templomban tartották diplomakoncertjüket. A hangverseny műsora a következő volt: Vivaldi-Bach: a-moll concerto I. tétel (Molnár Zsuzsanna org.), J.P. Sweelinck: Ecce prandium (vez. Kecskés Mónika, org. km. Mezei János), H. Schütz: Verba mea (vez. Bódis Tamás), J. Pachelbel: d-moll ciaccona (Wastl János org.), C. Monteverdi: Cantate Domino (vez. Molnár Zsuzsanna, km. a Rákóczi-kápolna

kórusa), D. Buxtehude: Cantate Domino (vez. Finta Gergely, km. Mezei János org., Ecsedi Klára violoncello), J.S. Bach: Ein feste Burg – korárelőjáték, Allein Gott – korárelőjáték (Lobmayer Ilona), A. Lotti: Crucifixus, G. Allegri: Miserere (vez. Sirák Péter), I.L. Krebs: a-moll concerto III. tétel (Bódis Tamás org., Finta Gergely cembalo), Liszt Ferenc: Ave maris stella (vez. Wastl János), Liszt Ferenc: Pater noster (vez. Csomó Orsolya, org. km. Kecskés Mónika), Liszt Ferenc: XIII. zsoltár (Sirák Péter org.), F. Mendelsohn: Te Deum (vez. Balázs Enikő, org. km. Bódis Tamás), O. Messiaen: Pünkösdi mise – Sortie (Kecskés Mónika org.)

Graduál és vándorgyűlés

Debrecenben a Magyar Könyvtárosok Egyesülete ez évi vándorgyűlése keretei között a Zenei könyvtárosok szekciója ugyanott, ahol a MET évi közgyűlése korábban, a Református Kollégium tanácstermében ülésezett augusztus hó 9-én.

Karasszon Dezső és a *Schola Calviniana* által belepillantottak lelki szemeikkel, és belehallgattak testi füleikkel a közel és távolvalóknak egyaránt éppoly izgalmas, mint ismeretlen protestáns graduális éneklés örökségébe. Az *Öreg graduál* előszavának válogatott részletei által Karasszon Dezső ráirányította a figyelmet arra, hogy a közvélemény és a zenei köztudat átlagos beállítottságához mérten, amely az egyház keretein belül és a szakértők szűk táborában is aligha elfogadható milyen gyökeresen eltérő esztétikája és szertartási felfogása volt eleinknek. Időbeli korlátok miatt csupán néhány szemléltető tétel hangozhatott el, mint

a Filippi levél Krisztus-himnuszát megszólaltató *Humilitavit*, amely ilyen alakban másutt ismeretlen.

Summázásul a hallgatóság is belekapcsolódott a zsoltaórázásba egy hallelujázó antifónával. S ha bátorítalan volt is a korátorok nyomán először megszólaló antifóna, versenként egyre szélesebb mosollyal és csendülőbb énekszóval ismerte el a vándorgyűlés tagsága a bemutató szertartásébresztő sikerültését.

A Debreceni Nagykönyvtár restauráltan éppen hazakerült *Öreg graduálja* mellett néhány énekeskönyvet, valamint az évfordulós rendezvényekhez kapcsolódó kiállításon főként a szertartási emlékeket tekintette meg a hallgatóság. Az *Öreg graduálból* kímásolt tételekből az éneklés után alig maradt, elkérgette a lelkes vándorgyűlés.

Fekete Csaba

Istentisztelet, kerekasztal és kórustalálkozó Zilahon

Zilahon, a Magyar Reformátusok III. Világtalálkozója rendezvényeihez kapcsolódva július 27-én kerekasztal-beszélgetés és előadások hangzottak el, 28-án pedig gyülekezeti körök találkoztak istentiszteleti keretek között.

A gyülekezeti éneklés, énekeskönyv, egyházzene, kántorképzés és -továbbképzés kérdéseinek megvitatását fél száz érdekelt és szakmabeli vette sorra. A két világháború közötti erdélyi protestáns kántorképzés adatait lelkiismeretes adatgyűjtés alapján ismertette *Benkő András*. A világtalálkozóra éppen megjelent református énekeskönyv első példányát bemutatta *Leopold László*. Magyarországról Máté János egyéb elfoglaltságai miatt nem vehetett részt, előadását elküldte. *Fekete Csaba* előadása a debreceni és kolozsvári énekeskönyv története által azonos és eltérő vonásokra mutatott rá, amelyek az 1921-es (Baltázár-féle) illetve az 1948-as (Csomasz Tóth Kálmán-féle) énekeskönyvhöz vezettek. Sorra került az egyházzenei pályázat és a beküldött művek summás ismertetése, valamint mindennapi gondok és az erdélyi

egyházzenei képzés lehetőségei.

Az őszinte és kötetlen megvitatáson nem létezett érdekeltenség. Tervek szerint az elhangzottakat a nagyváradi egyházi sajtó folytatásokban közli, reménység szerint további élénk visszhangot keltve.

A kis falvak gyülekezeti énekkarai a rendszerváltás óta fokozatosan éledeznek. Közösségteremtő és megtartó erejük van már akkor is, ha csupán néhány koráltnak megtanulni évente. Többen versenyt és megméretést gyanítva nem mertek jelentkezni. A gyülekezeti kántorok (főleg a társadalmi munkában vállalkozók) is vizsgáztatást gyanítva idegenkednek megbeszélésektől, konferenciáktól. A magvetés fontos követelménye, hogy ne külső és idegen dolog legyen az egyházzene, és a mégoly fontos muzikológiai követelmények mellől se hiányozzék a gyülekezeti háttér és az istentisztelet. Kíváncsi, hogy váljék másutt is és máskor is liturgikus alkalommal az énekkarok közös istentiszteleti részvételé.

Fekete Csaba

Szeptemberi graduáltanfolyam

A Református Egyházzenei Munkaközössége (ReZeM) tanfolyamot szervez a kiadásában megjelent *Protestáns graduál* használatáról. A tanfolyam helye és ideje: Budapest Kálvin téri Református Egyházközség Kálvin-terme és temploma (Budapest, VIII. Kálvin tér 7.), 1996. szeptember 27–28. (péntek, szombat). A másfél napos rendezvényen a jelentkezők gyakorlati útmutatást kapnak (kóruspróba) elméleti előadásokon és a graduálok énekkin-

csére épülő istentiszteleten vesznek részt. Előadók: Ferenczi Ilona, Bódiss Tamás, Dobszay László, Farkas Zoltán. A *Protestáns graduál* a helyszínen megvásárolható 450 Ft-os áron. A részvétel ingyenes. Vidéki jelentkezők számára a Ráday Kollégiumban biztosítunk szállást kedvezményes áron. A jelentkezéseket az esetleges szállásigény feltüntetésével a ReZeM postacímére (1539 Budapest, Postafiók 661.) kérjük feladni szeptember 20-ig.